

УДК 007:37.01:304.659

DOI [https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.3\(43\).14](https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.3(43).14)

О. В. Лесюк

кандидат наук із соціальних комунікацій
старший викладач кафедри психології та журналістики
e-mail: olgalesiukk@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1706-5401
Університет митної справи та фінансів
вул. Володимира Вернадського, 2/4, м. Дніпро, 49000, Україна

Н. О. Кодацька

кандидат соціологічних наук
доцент кафедри психології та журналістики
e-mail: dom1237@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0516-5333
Університету митної справи та фінансів
вул. Володимира Вернадського, 2/4, м. Дніпро, 49000, Україна

О. М. Ятчук

кандидат наук із соціальних комунікацій
доцент кафедри психології та журналістики
e-mail: yatchuk.olga@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5642-9450
Університету митної справи та фінансів
вул. Володимира Вернадського, 2/4, м. Дніпро, 49000, Україна

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та аналіз науково-методичних засад розвитку неформальної дистанційної освіти фахівців галузі соціальних комунікацій, визначення впливу дистанційної освіти на рівень цифрових компетенцій спеціалістів.

Методологія дослідження. У дослідженні використано загальнонаукові методи систематизації та групування матеріалу щодо нових форм, методів та онлайн-сервісів дистанційного навчання в роботі освітніх центрів та провідних бібліотек; метод контент-аналізу дав змогу провести змістовний аналіз навчальних програм і практичних курсів з набуття цифрових компетенцій. Виконано дослідження генерування контенту в умовах конвергенції (технічної, контентної, професійно-функціональної, організаційної, конвергенції ринків), формування й вивчення мобільних технологій, інформаційної соціалізації та інформаційного самообслуговування, створення інфографіки, відслідковано сучасні медійні тренди, які можна застосувати в освітньому процесі.

Результати. Формування цифрових компетенцій нерозривно пов'язане із цифровізацією освітнього процесу. Цифрові технології сприяють інтенсифікації освітнього процесу, а сам процес навчання стає мобільним, диференційованим та персоналізованим. У ході дослідження визначено вплив пандемії COVID-19 на прискорення переходу соціально-комунікаційних інституцій у цифрове середовище. Результатом роботи є аналіз сучасних положень, сутності та передумови формування цифрових компетенцій у контексті розвитку глобального тренду цифрової трансформації суспільства. Розглянуто основних суб'єктів та об'єкти соціально-комунікаційної інфраструктури, що забезпечили швидке реагування на виклики цифрового світу шляхом розвитку онлайн-сервісів для користувачів і дистанційного професійного розвитку.

Новизна. Методи формування цифрових компетенцій спеціалістів галузі масової комунікації засобами дистанційного навчання вдосконалено з урахуванням новітніх емпіричних даних.

Практичне значення. Виявлено, що соціально-комунікаційні інституції відіграють важливу роль у формуванні інформаційного суспільства. Результати дослідження можуть бути використані в частині виконання Національної програми навчання загальних і професійних цифрових компетенцій «Дія. Цифрова освіта».

Ключові слова: цифрові компетенції, цифровізація освіти, дистанційне навчання, дистанційні курси, неформальна освіта, професійні компетенції, куратор контенту, бібліотечна журналістика.

I. Вступ

Стратегічним напрямом розвитку української держави на сучасному етапі є цифровізація. Відповідно до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. та затвердження плану заходів щодо її реалізації, цифровізація – це «насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливує інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір» [5]. Цифрова трансформація всіх галузей економіки держави неможлива без набуття громадянами цифрових компетенцій, які зараз необхідні як в особистій, так і професійній діяльності.

За визначенням зарубіжних дослідників, «цифрова компетентність – це здатність використовувати цифрові медіа й інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), розуміти і критично оцінювати різні аспекти цифрових медіа та медіаконтенту, а також уміти ефективно комунікувати в різноманітних контекстах» [10]. Згідно з Рамковою програмою оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя, прийнятою Європейським парламентом і Радою Європейського Союзу у 2018 р., цифрова компетентність включає цифрову та інформаційну грамотність, комунікацію та співпрацю, створення цифрового контенту, кібербезпеку [9].

Цифрові компетенції стають важливою компонентою соціалізації особистості й підвищення фаху – володіння ними збільшує конкурентоспроможність на ринку праці, підвищує ефективність праці й впливає на якісні економічні показники розвитку галузі. Підвищення рівня та якості володіння цифровими компетенціями спеціалістів публічних та галузевих бібліотек суттєво впливає на якість комунікаційних зв'язків у формуванні інформаційного середовища суспільства.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та аналіз науково-методичних засад розвитку неформальної дистанційної освіти фахівців галузі соціальних комунікацій, визначення впливу дистанційної освіти на рівень цифрових компетенцій спеціалістів.

У дослідженні використано загальнонаукові методи систематизації та групування матеріалу щодо нових форм, методів та онлайн-сервісів дистанційного навчання в роботі освітніх центрів та провідних бібліотек; метод контент-аналізу дав змогу провести змістовний аналіз навчальних програм і практичних курсів з набуття цифрових компетенцій. Виконано дослідження генерування контенту в умовах конвергенції (технічної, контентної, професійно-функціональної, організаційної, конвергенції ринків), формування й вивчення мобільних технологій, інформаційної соціалізації та інформаційного самообслуговування, створення інфографіки, відслідковано сучасні медійні тренди, які можна застосувати в освітньому процесі.

III. Результати

Формування цифрових компетенцій нерозривно пов'язане із цифровізацією освітнього процесу. Цифрова освіта об'єднує різноманітні компоненти та найсучасніші технології «завдяки використанню цифрових платформ, впровадженню нових інформаційних та освітніх технологій, застосуванню прогресивних форм організації освітнього процесу та активних методів навчання, а також сучасних навчально-методичних матеріалів» [5]. Цифрові технології сприяють інтенсифікації освітнього процесу, а сам процес навчання стає мобільним, диференційованим та персоналізованим. У Концепції також зазначено, що «основними напрямками цифровізації освіти є розвиток дистанційної форми освіти з використанням когнітивних та мультимедійних технологій» [5].

Неочікуваним, але найсуттєвішим чинником прискорення переходу в цифрове середовище стала пандемія COVID-19. Соціально-комунікаційні інституції змушені були оперативно реагувати на глобальний цивілізаційний виклик, результатом чого став перехід до інтенсивного навчання фахівців у дистанційному режимі, організації роботи та міжособистісного й корпоративного спілкування на відстані.

Проблеми модернізації соціально-комунікаційних інституцій у цифрову добу розглянуто в працях О. Воскобойникової-Гузєвої, В. Горового, Т. Гранчак, М. Женченко, О. Мар'їної, О. Онищенко та ін. Сутність та передумови формування цифрових компетенцій у контексті розвитку глобального тренду цифрової трансформації суспільства й роль освіти в цьому процесі розкрито в аналітичному виданні, підготовленому фахівцями Інституту експертно-аналітичних та наукових досліджень Національної академії державного управління при Президентові України [4]. Питання формування професійних компетенцій, ефективного використання інформаційних технологій у навчанні та у підготовці фахівців галузі соціальних комунікацій висвітлено в працях В. Бабич, Л. Дем'яненко, В. Загуменної, В. Ільганаєвої, О. Кривецького, Н. Кушнарєнко, І. Лобузїна, А. Ржеуського, О. Сербїна, А. Сидоренко, А. Соляник, Т. Ярошенко та ін.

Бібліотеки як компоненти соціально-комунікаційної інфраструктури забезпечили швидке реагування на виклики цифрового світу шляхом розвитку онлайн-сервісів для користувачів і дистанційного професійного розвитку. На вимоги часу відбувається трансформація бібліотечної професії й становлення «цифрового» бібліотекаря, який володіє електронними, веб- та мобільними технологіями, вмє управляти цифровою інформацією і працювати із соціальними медіа, генерувати цифровий контент, орієнтуватись у сучасних трендах та допомагати користувачам опанувати цифрові технології.

Можливість отримати чи поглибити необхідні знання без відриву від роботи надають відповідні онлайн форми професійної неформальної освіти, зокрема дистанційні курси. Можна стверджувати, що їх учасники в процесі навчання не лише підвищують професійний рівень, а одночасно опановують нові цифрові інструменти й закріплюють уміння на практиці: навчаються працювати на платформі онлайн-курсу, спілкуватися в чаті або форумі, тобто розвивають загальні та професійні цифрові компетенції.

Одним із перших у професійному українському середовищі дистанційних курсів, націлених на формування цифрових компетенцій бібліотекарів, слід назвати курси, розроблені та розміщені на вебсайті дистанційного навчання Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (<http://www.e-osvita.org.ua/>): «Технології веб 2.0 для бібліотекарів та користувачів: нові можливості розвитку бібліотечного середовища» (авторки – Т. Якушко, Т. Ярошенко) [8] і «Нова бібліотечна послуга: використання інформаційних технологій та Інтернету в бібліотеці» (авторка – І. Шевченко). Призначені для самоосвітньої діяльності працівників бібліотек, курси мають на меті ознайомити з теоретичними і практичними засадами мережі інтернет та вебтехнологій, зокрема веб 2.0 («Технології веб 2.0 для бібліотекарів та користувачів: нові можливості розвитку бібліотечного середовища»); розглянути специфіку надання доступу до інтернету й особливості організації діяльності інтернет-центрів у публічній бібліотеці, форми і методи інформаційного обслуговування користувачів різноманітними електронними ресурсами («Нова бібліотечна послуга: використання інформаційних технологій та Інтернету в бібліотеці»).

Необхідною цифровою компетенцією фахівців галузі соціальних комунікацій, зокрема наукових і бібліотек закладів вищої освіти, є вміння управляти цифровою інформацією, бути цифровим куратором або куратором контенту. Саме на формування навичок інформаційного менеджменту націлений курс «Куратор змісту» (автор – В. Кухаренко), який започатковано у 2013 р. на базі НТУ «ХПІ» у віртуальному навчальному середовищі Moodle. У процесі навчання учасники опановували інструменти розширеного пошуку у інформаційних системах та електронних ресурсах; навчилися користуватися онлайн-сервісами цифрового кураторства (наприклад, Scoop.it, Paper.li); налагоджувати комунікацію за допомогою соціальних мереж мережі (фейсбук, твіттер) і як результат – виконали проєкт «Курирування конкретної предметної області» [1].

Заслугує на увагу низка дистанційних курсів з розвитку професійних цифрових компетенцій фахівців галузі соціальних комунікацій: бібліотекарів-бібліографів, музейників, архівістів, викладачів відповідних дисциплін, – реалізованих Харківською державною науковою бібліотекою ім. В. Г. Короленка (ХДНБ) у партнерстві з Дистанційною академією Видавничої групи «Основа» (м. Харків) на платформі Moodle: «Електронна бібліографія», «Бібліотека в цифровому середовищі. Електронна бібліографія», «Бібліотека в цифровому середовищі. Кросплатформні сервіси та кросмедійний контент» (авторка – Л. В. Глазунова, до викладання долучалися провідні фахівці ХДНБ, запрошені експерти).

Мета курсу «Електронна бібліографія» – надати слухачам сучасні уявлення про електронну бібліографію, тенденції її розвитку, проблеми та перспективи. Учасники знайомились з бібліографічними електронними ресурсами, яким чином вони генеруються та як їх відстежувати, описувати, обліковувати; розглядали бібліографічні менеджери і системи управління бібліографічною інформацією, дізнавались, хто такі буктубери, що таке лонгриди, фанбуки тощо. Унікальність навчання полягала у варіативній модульності курсу, тобто слухачі могли обрати весь курс, декілька тем (цикл) або одну тему; долучитись онлайн або офлайн (прослухати записи вебінарів) [6].

Генерування контенту, насамперед вітчизняного, «відповідно до національних або регіональних потреб сприяє соціальному, культурному та економічному розвитку, а також зміцненню інформаційного суспільства та демократії у цілому» [5]. В умовах конвергенції (технічної, контентної, професійно-функціональної, організаційної, конвергенції ринків) контент має бути кросмедійним, мультиплатформним, трансмедійним тощо. Як зазначають фахівці, «процес виробництва та розподілу контенту у різних медіаформах між різними медіаплатформами за умови активної міжплатформної співпраці та створення міжплатформних зв'язків на основі «зв'язування точок» через гіперпосилання, QR-коди, інтерактивні кнопки тощо, адже префікс «крос» демонструє реалізацію руху (перехресних переходів) між платформами» [3, с. 64].

Мультиплатформність визначається як «процес поширення ідентичного контенту чи контенту з “доданою вартістю” переважно в одній медіаформі через різні медіаплатформи без комунікативних відносин чи взаємозв'язків між цими платформами, коли журналісти, редактори мислять категоріями однієї медіаплатформи» [3, с. 64]. Тож на дистанційному курсі «Бібліотека в цифровому середовищі. Кросплатформні сервіси та кросмедійний контент» навчались і викладачі ЗВО, і вчителі шкіл, і бібліотекарі, які опановували кросплатформні сервіси (Canva, Genial.ly, Piktochart Kahoot), вивчали мобільні технології, інформаційну соціалізацію й інформаційне самообслуговування, створювали інфографіку, відслідковували сучасні медійні тренди, які можна застосувати у своїй діяльності.

Окремо відзначимо навчально-інноваційний проєкт ХДНБ «Школа бібліотечного журналіста». Започаткований у 2013 р. як офлайнний, у 2020 р. організатори перейшли до онлайн-навчання, як відповідь на карантинні обмеження. Варто сказати, що формат онлайн-школи бібліотечного

журналіста відповідає також сформульованому в Концепції принципу 4: «Цифровізація повинна сприяти розвитку інформаційного суспільства та засобів масової інформації» [5]. Організатори проекту визначили за мету «професійний розвиток бібліотекарів і створення позитивного іміджу бібліотек як безкоштовних загальнодоступних центрів доступу до інформації через ЗМІ різного рівня, бібліотечні ЗМІ (електронні та нонелектронні) та через сайти і сервіси веб 2.0, 3.0» (зараз і 4.0). Головне завдання – засвоєння учасниками методів, прийомів, засобів журналістської діяльності та набуття практичних навичок [2].

Орієнтуючись на цифровий простір та потреби фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи, тренери для VIII та IX Всеукраїнської (з міжнародною участю) онлайн-школи бібліотечно-журналіста* запропонували тему «Мультиплатформна бібліотечна журналістика. Інстаграм: базові навички». Як зазначають організатори, проект, викликав величезний інтерес – за перший тиждень зареєструвалось 150 осіб з України та Республіки Білорусь [7]. Навчання проходило у приватній групі у фейсбуці. Комунікація між слухачами і тренерами здійснювалася на платформі навчання та в групі в месенджері. Окрім знайомства з трендами в новітніх медіа, функціоналом і можливостями інстаграму, слухачі відкривали для себе нові можливості фейсбуку як платформи для організації дистанційної освіти, сервісу Padlet як майданчика для колаборативної роботи. Результатом навчання на школі стало створення за допомогою опанованих інструментів копірайтингу, сервісів візуального та інтерактивного контенту публікацій в інстаграмі (пропонувалось три варіанти на вибір).

IV. Висновки

У результаті дослідження було виявлено значне зростання нових методів та форм неформальної дистанційної освіти в комунікаційному просторі сьогодення. Під час карантину також активізувалися інші онлайн-форми освіти та професійної комунікації. Так, набули поширення онлайн-конференції, професійні скайп-зустрічі і семінари, зум-лекції і тренінги, відеотрансляції та прямі ефіри у фейсбуці й інстаграмі. Кризова ситуація ще раз довела, що фахівці галузі соціальних комунікацій володіють достатньо високим рівнем цифрових компетенцій, готові бути амбасадорами цифрової грамотності і диджитал-менторами для колег та користувачів, а соціально-комунікаційні інституції (засоби масової комунікації, бібліотеки, архіви, музеї, заклади освіти тощо) по праву вважаються хабами цифрової освіти й відіграють важливу роль у виконанні національної програми навчання загальних і професійних цифрових компетенцій «Дія. Цифрова освіта». Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні інших аспектів неформальної освіти у галузі соціальних комунікацій.

Список використаної літератури

1. Главчева Ю. М., Кухаренко В. М. Відкритий дистанційний курс «Куратор змісту»: практичний досвід. URL: http://lib.iitta.gov.ua/711466/1/167-171_GlavchevaKukharengo.pdf (дата звернення: 17.08.2020).
2. Глазунова Л. В. Перші кроки бібліотечної журналістики. Бібл. форум України. 2013. № 3. С. 61.
3. Женченко М. Цифрові трансформації видавничої галузі: монографія. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Жнець, 2019. 440 с.
4. Куйбіда В. С., Петроє О. М., Федулова Л. І., Андрощук Г. О. Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу: аналіт. зап. Київ: НАДУ, 2019. 28 с.
5. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція, План, Заходи від 17 січня 2018 р. № 67-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80/ed20180117#n20> (дата звернення: 17.08.2020).
6. Ракитянська В. Д. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка як центр освіти та саморозвитку особистості. Короленківські читання 2018. «Бібліотеки, архіви, музеї як центри освіти та саморозвитку особистості»: матер. XXI Всеукр. наук.-практ. конф. Харків, 24 жовтня 2018 р. Харків, 2019. Ч. 1. С. 5–16. URL: <https://ru.calameo.com/read/000632945149d504a9cac> (дата звернення: 17.08.2020).
7. Школа бібліотечно-журналіста Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка: блог. URL: <http://journalist-library.blogspot.com> (дата звернення: 17.08.2020).
8. Ярошенко Т. О., Якушко Т. О. Технології Веб 2.0 для бібліотек і користувачів: нові можливості розвитку бібліотечного середовища: посіб. для бібліотекарів за прог. підвищ. кваліфікації. Київ: Самміт-книга, 2013. 106 с.
9. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. URL: <https://bit.ly/3jAV82i> (date of request: 17.08.2020).
10. Carretero G. S., Vuorikar R., Puni Y. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of users. URL: <https://bit.ly/32VgZvr> (date of request: 17.08.2020).

* Авторка статті Лесюк О. В. брала участь у IX Всеукраїнській (з міжнародною участю) онлайн школі бібліотечно-журналіста (15–30 червня 2020 р.).

References

1. Ghlavcheva, Ju. M., & Kukharenko, V. M. Vidkrytyj dystancijnyj kurs «Kurator zmistu»: praktychnyj dosvid [Open distance course «Content Curator»: practical experience]. Retrieved from http://lib.iitta.gov.ua/711466/1/167-171_GlavchevaKukharenko.pdf [in Ukrainian].
2. Ghlazunova, L. V. (2013). Pershi kroky bibliotechnoji zhurnalistyky [The first steps of library journalism]. *Bibl. forum Ukrainy*, 3, 61 [in Ukrainian].
3. Zhenchenko, M. (2019). Cyfrovi transformaciji vydavnychoji ghaluzi: monohrafija [Digital transformations of the publishing industry]. Kyiv [in Ukrainian].
4. Kujbida, V. S., Petroje, O. M., Fedulova, L. I., & Androshhuk, Gh. O. (2019). Cyfrovi kompetenciji jak umova formuvannja jakosti ljudskogho kapitalu: analit. zap. [Digital competences as a condition for the formation of the quality of human capital]. Kyiv [in Ukrainian].
5. On approval of the Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018–2020 and approval of the action plan for its implementation. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/> [in Ukrainian].
6. Rakytjansjka, V. D. (2019). Kharkivs'jka derzhavna naukova biblioteka imeni V. Gh. Korolenka jak centr osvity ta samorozvytku osobystosti [Kharkiv State Scientific Library named after V. G. Korolenko as a center of education and self-development of the individual]. *Korolenkivs'jki chytannja 2018. «Biblioteki, arkhivy, muzeji jak centry osvity ta samorozvytku osobystosti»* [Korolenko Readings 2018. «Libraries, archives, museums as centers of education and self-development of the individual», Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference]. Retrieved from <https://ru.calameo.com/read/000632945149d504a9cac> [in Ukrainian].
7. Shkola bibliotechnogho zhurnalista Kharkivs'jkoji derzhavnoji naukoivoji biblioteki im. V. Gh. Korolenka: blogh [School of Library Journalism of Kharkiv State Scientific Library named after V. G. Korolenko]. Retrieved from <http://journalist-library.blogspot.com> [in Ukrainian].
8. Jaroshenko T. O., & Jakushko T. O. (2013). Tekhnologhiji Veb 2.0 dlja bibliotek i korystuvachiv: novi mozhlyvosti rozvytku bibliotechnogho seredovyshha: posib. dlja bibliotekariv za proghr. pidvyshh. Kvalifikaciji [Web 2.0 technologies for libraries and users: new opportunities for the development of the library environment]. Kyiv [in Ukrainian].
9. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. Retrieved from <https://bit.ly/3jAV82i> [in English].
10. Carretero G. S., Vuorikar R., Puni Y. DigComp 2.1: The Digital Competence, Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of users. Retrieved from <https://bit.ly/32VgZvr> [in English].

Стаття надійшла до редакції 22.08.2020.

Received 22.08.2020.

Lesiuk O., Kodatska N., Yatchuk O. Formation of Digital Competences Social Communications Specialists

The purpose of the research is theoretical substantiation and analysis of scientific and methodological bases of development of non-formal distance education of specialists in the field of social communications and determination of the influence of distance education on the level of digital competences of specialists.

Research methodology. *The study uses general scientific methods of research, systematization and grouping of material on new forms, methods and online distance learning services conducted by educational centers and leading libraries; the method of content analysis allowed to conduct a meaningful analysis of training programs and practical courses on the acquisition of digital competencies. The research of content generation in the conditions of convergence (technical, content, professional-functional, organizational, convergence of markets), formation and study of mobile technologies, information socialization and information self-service, creation of infographics, modern media trends that can be applied in the educational process.*

Results. *The formation of digital competencies is inextricably linked with the digitalization of the educational process. Digital technologies contribute to the intensification of the educational process, and the learning process itself becomes mobile, differentiated and personalized. The study identified the impact of the COVID-19 pandemic on accelerating the transition of social and communication institutions to the digital environment. The result is an analysis of current provisions, the essence and prerequisites for the formation of digital competencies in the context of the global trend of digital transformation of society. The main subjects and objects of social and communication infrastructure, which provided a quick response to the challenges of the digital world through the development of online services for users and remote professional development, are considered.*

Novelty. *The study and analysis of methods for the formation of digital competencies of specialists in the field of mass communication by distance learning has been improved taking into account the latest empirical data of this study.*

Practical significance *It is revealed that social and communication institutions play an important role in the formation of the information society. The results of the study can be used in the implemen-*

tation of the national curriculum for general and professional digital competencies "Action. Digital education

Key words: digital competences, digitalization of education, distance learning, distance courses, non-formal education, professional competences, content curator, library journalism.

Лесюк О. В., Кодацкая Н. А., Ятчук О. М. Формирование цифровых компетенций специалистов сферы социальных коммуникаций

Цель исследования – теоретическое обоснование и анализ научно-методических основ развития неформального дистанционного образования специалистов отрасли социальных коммуникаций и определение влияния дистанционного образования на уровень цифровых компетенций специалистов.

Методология исследования. В исследовании использованы общенаучные методы исследования, систематизация и группировка материала относительно новых форм, методов и онлайн-сервисов дистанционного обучения в работе образовательных центров и ведущих библиотек; метод контент-анализа позволил провести содержательный анализ учебных программ и практических курсов по приобретению цифровых компетенций. Проведено исследование генерации контента в условиях конвергенции (технической, контентной, профессионально-функциональной, организационной, конвергенции рынков), формирование и изучение мобильных технологий, информационной социализации и информационного самообслуживания, создание инфографики, отслежены современные медийные тренды, которые можно применить в образовательном процессе.

Результаты. Формирование цифровых компетенций неразрывно связано с цифровизацией образовательного процесса. Цифровые технологии способствуют интенсификации образовательного процесса, а сам процесс обучения становится мобильным, дифференцированным и персонализированным. В ходе исследования было определено влияние пандемии COVID-19 на ускорение перехода социально-коммуникационных институтов в цифровое среду. Результатом работы является анализ современных положений, сущности и предпосылки формирования цифровых компетенций в контексте развития глобального тренда цифровой трансформации общества. Рассмотрены основные субъекты и объекты социально-коммуникационной инфраструктуры, обеспечивающие быстрое реагирование на вызовы цифрового мира путем развития онлайн-сервисов для пользователей и дистанционного профессионального развития.

Новизна. Методы формирования цифровых компетенций специалистов отрасли массовой коммуникации средствами дистанционного обучения усовершенствованы с учетом новейших эмпирических данных.

Практическое значение. Выявлено, что социально-коммуникационные институты играют важную роль в формировании информационного общества. Результаты исследования могут быть использованы в части выполнения Национальной программы обучения общим и профессиональным цифровым компетенциям «Действие. Цифровая образование».

Ключевые слова: цифровые навыки, цифровизация образования, дистанционное обучение, дистанционные курсы, неформальное образование, профессиональные компетенции, куратор контента, библиотечная журналистика.